

דפים עז – עח

- קמא. א. קרבן ציבור הקרב בטומאה – האם צריך לריצוי הציץ כדי להכשירו?
 ב. האם זורקים את הדם בקרבן שבשרו ואימוריו נטמאו או אבדו וכד'? ומה הדין בדיעבד?
 ג. האם הציץ מרצה על אכילות ועל העולים? מאי נפקא מינה?
- א. מבואר בגמרא שאם נוקטים טומאה דחוייה בציבור – צריך ריצוי-ציץ כדי להקריב קרבן ציבור בטומאה. וכן סוברים רבי שמעון רבי יוסי ורבי מאיר. ואם טומאה הותרה בציבור – אין צריך. וכן סובר רבי יהודה.
- א. בדעת רבי יהושע למסקנא, רש"י מפרש שטומאה הותרה בציבור ואין צריך ריצוי ציץ. והתוס' מפרשים שטומאה דחוייה וצריך ציץ.
- ב. על טומאת הגוף (= טומאת האנשים), אין הציץ מרצה (פ) – מלבד בטומאת התחום. ע"ש ובזבחים כב-כג), ואף על פי כן נדחית היא בציבור (כן מבואר בתוס' כאן ובמנחות טו. וכן ברש"י יומא ז ד"ה בין ובמהרש"א). ואולם ברמב"ם (ביאת מקדש ד, ז) משמע שבציבור הציץ מרצה על טומאת הגוף (וע' גם בתוס' מנחות כה ד"ה עון. וכן כתב הלחם-משנה הל' פסוה"מ א; שער המלך ביאת מקדש ד, ז; אור שמח קרבן פסח ד, ב ועוד).
- ג. נשבר הציץ [או כשאין הציץ על מצח הכהן, למאן דאמר אינו מרצה]; יש אומרים למאן דאמר 'דחוייה' וצריך ריצוי ציץ, אין מביאים הקרבן בטומאה ואם הביאו – פסול (עפ"י מאירי כאן; גבורת ארי יומא ז). ויש מכשירים, שאמנם צריך ריצוי ציץ לכפר על הטומאה אבל אין זה מעכב הבאת קרבן ציבור [וכמו בטומאת הגוף שאעפ"י שהציץ מרצה – מקריבים] (עפ"י תוס' יומא שם; מהר"י קורקוס. ואולם אם הבשר טמא ונוקטים 'דחוייה' ואין הציץ מרצה על אכילות, אין זורקים את הדם אף בקרבן ציבור, וכדלהלן. ע' בבאור הדבר במקדש דוד כו, א).
- ב. רבי יהושע אומר: אם אין דם אין בשר ואם אין בשר אין דם (ועשית עלהיך הבשר והדם. וכן בשלמים: ודם זבחיך ישפך... והבשר תאכל). רבי אליעזר אומר: דם אף על פי שאין בשר (ודם זבחיך ישפך מכל מקום).
- [במה דברים אמורים – בשאר זבחים, אבל בקרבן פסח לדברי הכל אם נטמא הבשר אין זורק את הדם ואפילו החלב קיים, שמתחילתו לא בא אלא לאכילה ולפרש"י (עט). משמע שאף בשלמי נזיר הדין כן. והתוס' חולקים. ע"ע להלן].
- אין בשר אבל יש אימורים, אפילו כזית בלבד – הכל מודים שזורק את הדם (והקטיר החלב לריח ניחח לה' – אע"פ שאין בשר). [בשר ואימורים אינם מצטרפים לכזית, מלבד בקרבן עולה שהכל עולה למזבח – מצטרפים. המנחה הבאה עם הזבח אינה במקום זבח להכשיר את הזריקה. להלן עט].
- ומודה רבי יהושע בקרבנות ציבור שאף על פי שנטמא הבשר – זורק את הדם (אם משום שטומאה הותרה בציבור (רש"י) אם משום שהציץ מרצה על אכילות. תוס'). ואף בקרבנות יחיד רק לכתחילה אינו זורק ואם זרק הורצה הגם שנטמא הבשר או נפסל (בטבול יום) או שיצא חוץ לקלעים. ופירשו שבאבוד ובשרוף אף בדיעבד לא הורצה. (וכן בקרבנות ציבור. עפ"י רעק"א; לקוטי הלכות).
- רבי יוסי ראה דברי רבי אליעזר בדיעבד שאפילו אבוד ושרוף אם זרק הורצה, אבל לכתחילה ראה את דברי רבי יהושע שלא יזרוק (מהתורה. מהרש"א).
- מחלוקת זו אמורה גם במנחות, כשאבדו השיריים או נטמאו וכד'; האם מקטירים את הקומץ אם לאו.

- א. לפרש"י, סובר רבי יהושע אין הציץ מרצה על אכילות ועל העולים, ולפי זה כאשר נטמא הבשר לא יזרוק את הדם לכתחילה מהתורה. ולפי התוס' הסיקו שרבי יהושע סובר ציץ מרצה על אכילות, ומהתורה זורק לכתחילה ואך מדרבנן לא יזרוק.
- ב. הלכה כרבי יהושע שאם אבד הבשר ולא נשאר כזית – לא יזרוק, ואם זרק לא הורצה. וכשנטמא הבשר, בקרבן יחיד לא יזרוק ואם זרק הורצה. ובקרבן ציבור זורק לכתחילה (עפ"י רמב"ם פסולי המוקדשין א, לא ועוד).
- ולענין מנחות פסק הרמב"ם (שם יא, כ) שאם נטמאו או נשרפו כל השיריים לאחר הקמיצה – לא יקטיר הקומץ, ואם הקטיר הורצה. ואם נשארו מקצתן – יקטיר הקומץ, ואתם שיריים שנשארו אסורים באכילה (וע' בלחם משנה פ"א שפסק כרבי יוסי, ופירש שר"י מדבר במנחות בלבד. וכן דייק הנצי"ב מרש"י). ואולם החזון-איש (מנחות לב, לה לה) פירש דבריו שבאבוד ושרוף אף בדיעבד לא הורצה. ורק אם נשאר כזית הורצה, וכדין הזבחים.
- ג. יש אומרים שאם היה בשר קיים וכבר נאכל בהכשר, אפשר לזרוק הדם. וכן כשהוקטרו אימורים. ויש חולקים (ע' אור שמח הל' פסולי המוקדשין, הוספת ב, כו; משאת המלך).
- ד. כתב מהרש"א: זה שאמרו לדברי הכל 'אם אין דם אין בשר' – היינו דוקא בנשפך וכדומה, אבל נטמא הדם (בשו"ג. ע' להלן פ), הואיל והציץ מרצה על טומאת הדם לכל הדעות, הרי יש כאן דם.
- ה. נפסל הבשר בהסח הדעת; אם 'הסח הדעת' פסול הגוף הוא, לא הורצה. ואם פסול טומאה הוא – הורצה (גמרא לד:).

- ג. רבי אליעזר אומר: הציץ מרצה על אכילות (= טומאת החלקים הנאכלים). רבי יוסי אומר: אין הציץ מרצה על אכילות. [ובדעת רבי יהושע – מחלוקת רש"י ותוס' כנוכר. וע' מנחות יד-טו מחלוקת רבי יהודה וחכמים].
- נפקא מינה לענין הקבעת פיגול; שכל שיש בקרבן פסול נוסף מלבד מחשבת פיגול, אין האוכלו בחיוב כרת. ואם הציץ מרצה, הרי זה כטהור ואין כאן פסול נוסף וחייבים על אכילתו כשהוא פיגול. וכן נפקא מינה אם יצא הבשר מידי מעילה בוריקה כשאר קדשי קדשים, או כיון שאין כאן ריצוי ציץ, לא פקע איסורו הקודם ויש בו מעילה.
- יש לעיין, למאן דאמר אין הציץ מרצה על אכילות, אם ננקוט טומאה הותרה בציבור – האם נחשב הבשר כטהור ונקבע לפיגול ויוצא מידי מעילה, אם לאו. וצריך תלמוד (עפ"י שער המלך ביאת מקדש ד, ז. ועתוס' מנחות טו. שאין מועיל התר בציבור לעשותו כטהור לענין שתועיל הוריקה על החלות כשנטמאת אחת מהן. וע' חזו"א מנחות סו"י לב [ובקדשים קמא כו, ב]; דבר שמואל).
- וכן נפקא מינה לדעת הסובר אם אין בשר אין דם, כאשר נטמאו החלקים הנאכלים; אם הציץ מרצה – יש כאן בשר וזורק את הדם, ואם אין הציץ מרצה – אינו זורק (באופן שאין האימורים בעולם). וכן שתי הלחם [כאשר באות לעצמן, שאין עמהן כבשים]; אם אין הציץ מרצה על אכילות – אינן באות בטומאה. וכן סובר רבי יוסי. ואם הציץ מרצה [או אם טומאה הותרה בציבור ואין צריך ציץ] – באות בטומאה, כסתם מתניתין.

- א. להלכה, יש מפרשים בדעת הרמב"ם שפסק אין הציץ מרצה על אכילות מדאורייתא (תשב"ץ ח"ג לו. דף ח ע"ד; זבח תודה מנחות כד וטה"ק שם לו.), ויש אומרים שמדרבנן ולכתחילה וכדברי התוס' שמדרבנן לא יזרוק, אבל מדין תורה הציץ מרצה (חזו"א מנחות לב, לה. וע' גם בפירוש רבנו הננאל. ובלח"מ (פסוה"מ א, לד) כתב בדעת הרמב"ם שבקרבן ציבור הציץ מרצה על אכילות).

ב. ריצוי ציץ על העולים (= החלקים העולים על המזבח); לדעת רש"י סובר רבי יהושע אין הציץ מרצה על העולים, ולכן אם נטמא האימורים והבשר – לא יזרוק את הדם. ולתוס', אין הוכחה לכך. והברייתא (לעיל טז: ולהלן פ:) סוברת שהציץ מרצה על העולים. ולכאורה כן נראית דעת הרמב"ם (ביאת מקדש ד, ז) להלכה. וצריך עיון (ע' שער המלך שם; זבח תודה מנחות כד).
ג. גם אם הציץ מרצה על אכילות, אין הקרבן נאכל בטומאה כאמור למעלה (כן מבואר בסוגיא; תוס' וש"ר בכ"מ).

ולענין העולים – משמע שמועיל ריצוי הציץ גם לענין הקטרתם על המזבח בקרבן ציבור עכ"פ (עפ"י רמב"ם ומאירי ועוד. וע' תוס' נט: ד"ה עשאום; מקדש דוד כו, ג; חזון איש או"ח קכו, ל קדשים קמא לט, ז מנחות לב, לז-לח; דבר שמואל תנינא). וכן למאן דאמר טומאה הותרה בציבור, נראה שמקטירים את האימורים בטומאה (עפ"י חזו"א קדשים קמא כו; זבחים ו, ו. ובמקום אחר (קדשים, קמא לט, ז) נראה שלא נקט כן).

דף עח

קמב. א. נטמא בשר הזבח, והחלב קיים בטהרתו – האם זורק את הדם? מה הדין בפסח ובשאר הזבחים, לכתחילה ובדיעבד?

ב. האם אכילת פסחים מעכבת את הכשר הקרבן?

ג. שחטו לפסח בטהרה ואחר כך נטמאו הבעלים – מה יעשה עם הקרבן?

א. נטמא הבשר והחלב קיים; בקרבן פסח – אינו זורק את הדם, שעיקרו לאכילת אדם בא (רש"י). ואם זרק; לדברי רבי נתן ורבי יהושע – הורצה, שאכילת פסחים אינה מעכבת. וכן העמיד רב סתם מתניתין. ולדעת חכמים לא הורצה.

בשאר זבחים – זורק את הדם. [ולרבי אליעזר, אפילו אין בשר ואין חלב זורק. ולרבי יהושע אינו זורק אלא בקרבנות ציבור הקבוע להם זמן שנטמאו, כאמור למעלה].

א. לפרש"י, וכך הגירסה לפנינו בגמרא (ע"ט), שלמי נזיר דינם כפסח שאם נטמא הבשר אין זורק את הדם. וריב"א חולק וסובר שאין אכילתם מעכבת.

ב. הלכה כחכמים שאכילת פסחים מעכבת הלכך אם נטמא הבשר זורק הדם – לא הורצה.

ואפילו לרבי נתן ורבי יהושע שבדיעבד הקרבן כשר והבעלים פטורים מפסח שני, אם זרק הדם במזיד (לרבינא) או אם נטמא במזיד (לרבי שילא) – לא הורצה להקטיר את האימורים. קנסוהו חכמים במזיד שלא יירצה (עפ"י גמרא פ: ותוס' שם).

ב. כנזכר, לדברי רבי נתן ורבי יהושע אכילת פסחים אינה מעכבת את הכשר הקרבן, לכן אם נטמא הבשר או נתמנו עליו אנשים הרבה ואין לכל אחד כזית בשר לאכילה – כשר. ואפילו כל ישראל יוצאים בפסח אחד. אבל לכתחילה לא יזרוק הדם באופן זה (כן מבואר מדברי רב שהעמיד משנתנו כמותם. וכן אמר רבי יהושע בברייתא). וחכמים חולקים וסוברים אכילה מעכבת, שאם בזמן השחיטה או הזריקה לא היה הקרבן ראוי לאכילה – פסול. ואם נתוספו מנויים על החבורה הקיימת, ואין לאחרונים כזית לכל אחד – הראשונים יצאו ידי חובה והאחרונים אינם אוכלים ונדרחו לפסח שני (איש לפי אכלו תכסו; במכסת – שנה הכתוב לעכב).